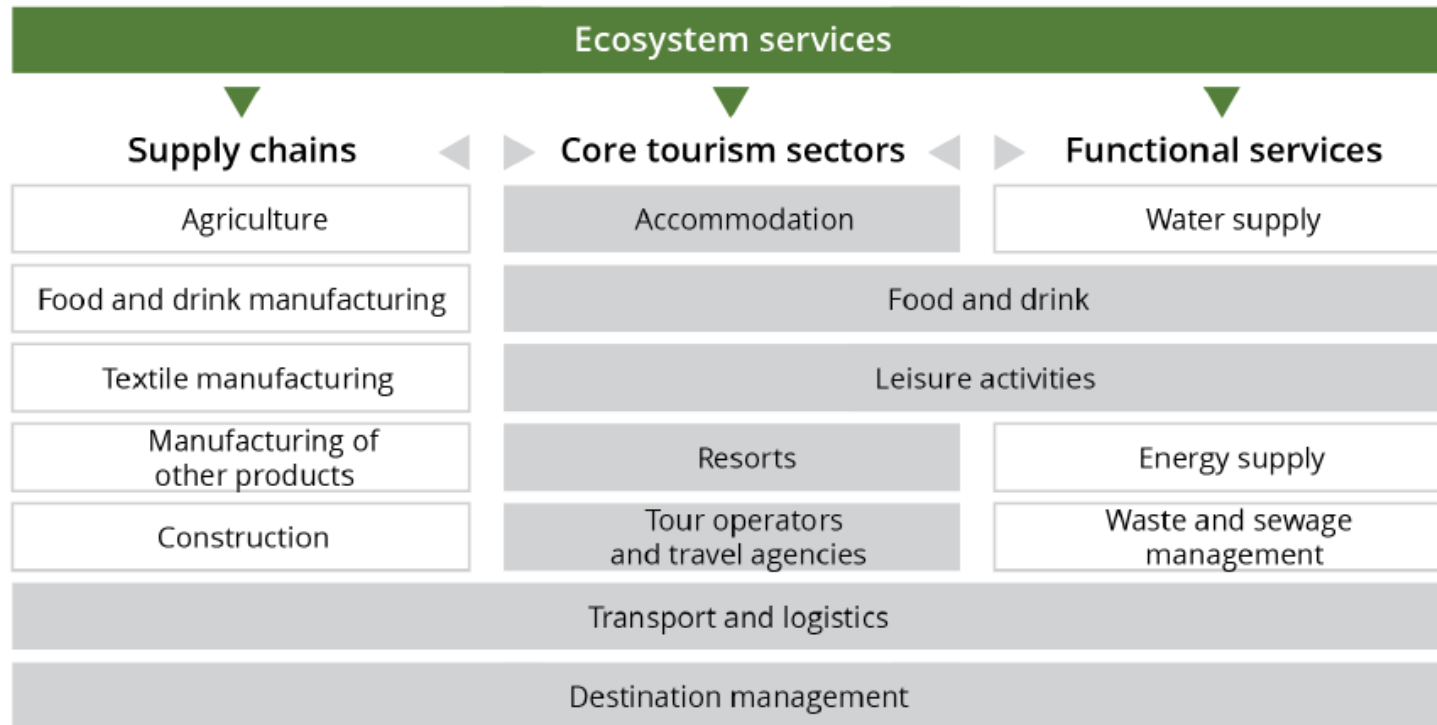

Kitle turizmine alternatif turizm türleri

Figure 1: Components of the tourism system

Sürdürülebilir Turizmdeki Gelişme Süreci

1997'de Jackie Clarke, sürdürülebilir turizm kavramındaki gelişmeyi kronolojik olarak dört aşamada özetlemiştir: [Clarke, J. 1997. A framework approaches to sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism* 5,224-33.](#)

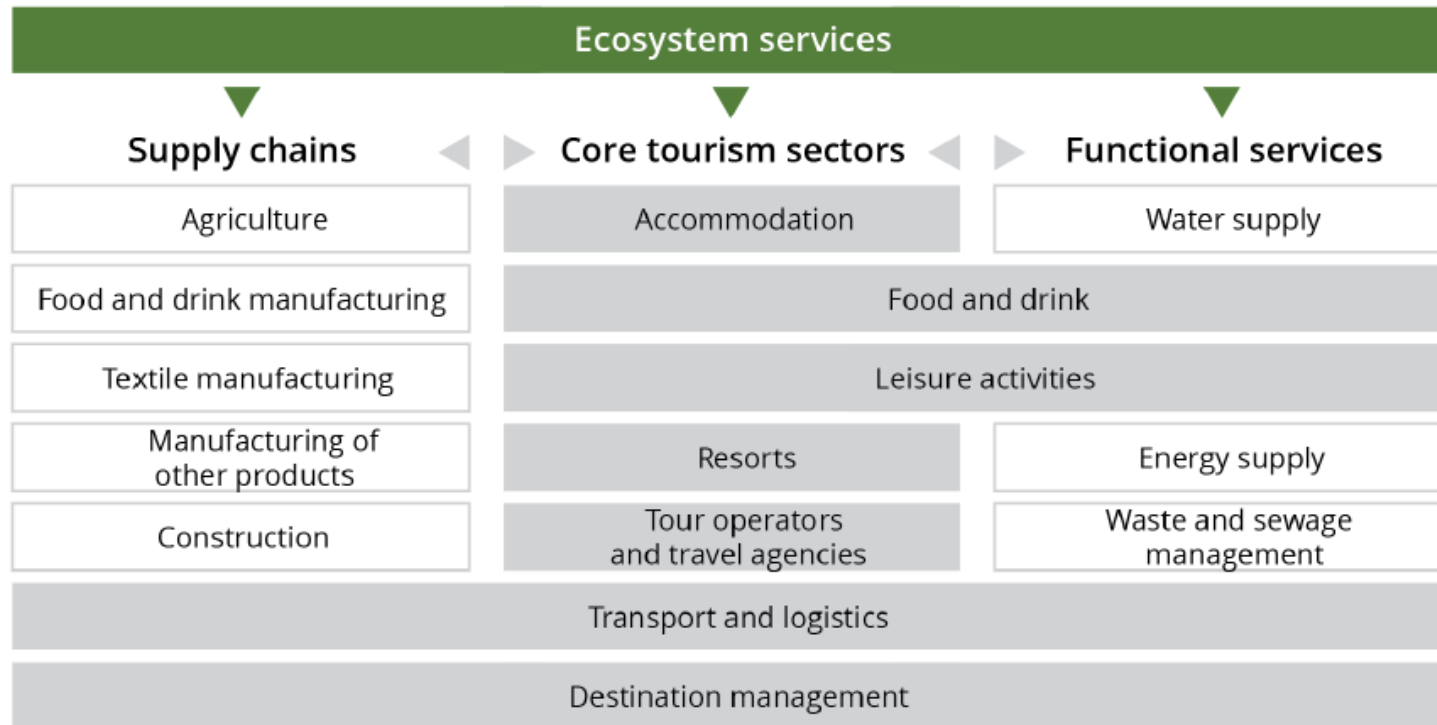
Karşıt Kutuplar Yaklaşımı

Süreklilik Yaklaşımı

Hareketlenme Yaklaşımı

Yakınsama Yaklaşımı

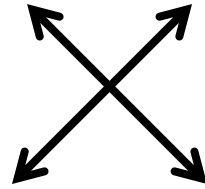
Figure 1: Components of the tourism system

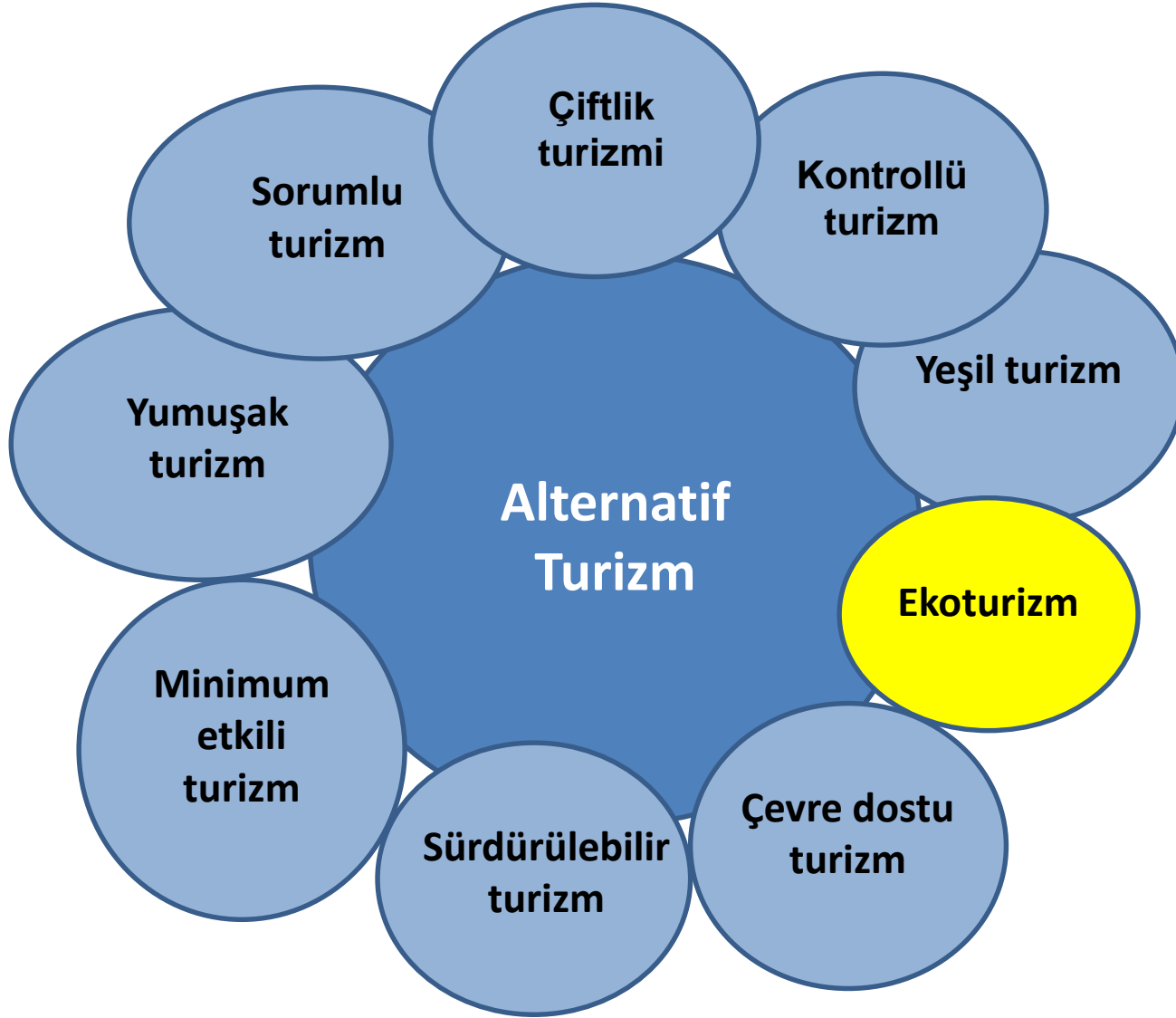

Turizm Tipleri ve Farklı Sektörlerde Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir Bir Turizm Çeşidi Olarak Ekoturizm

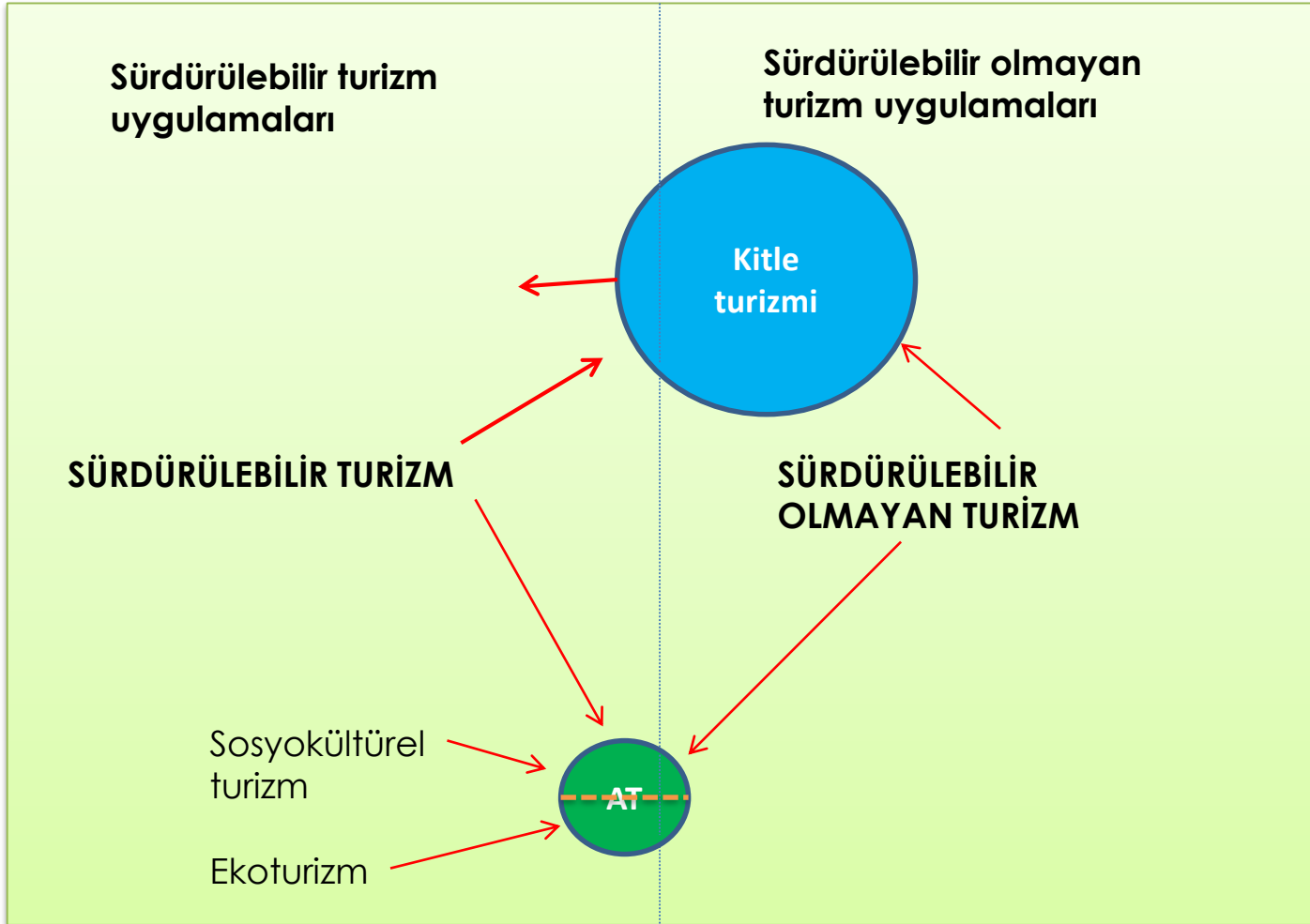

Alternatif turizmin türleri

Bir Pazar Segmenti Olarak Ekoturizm

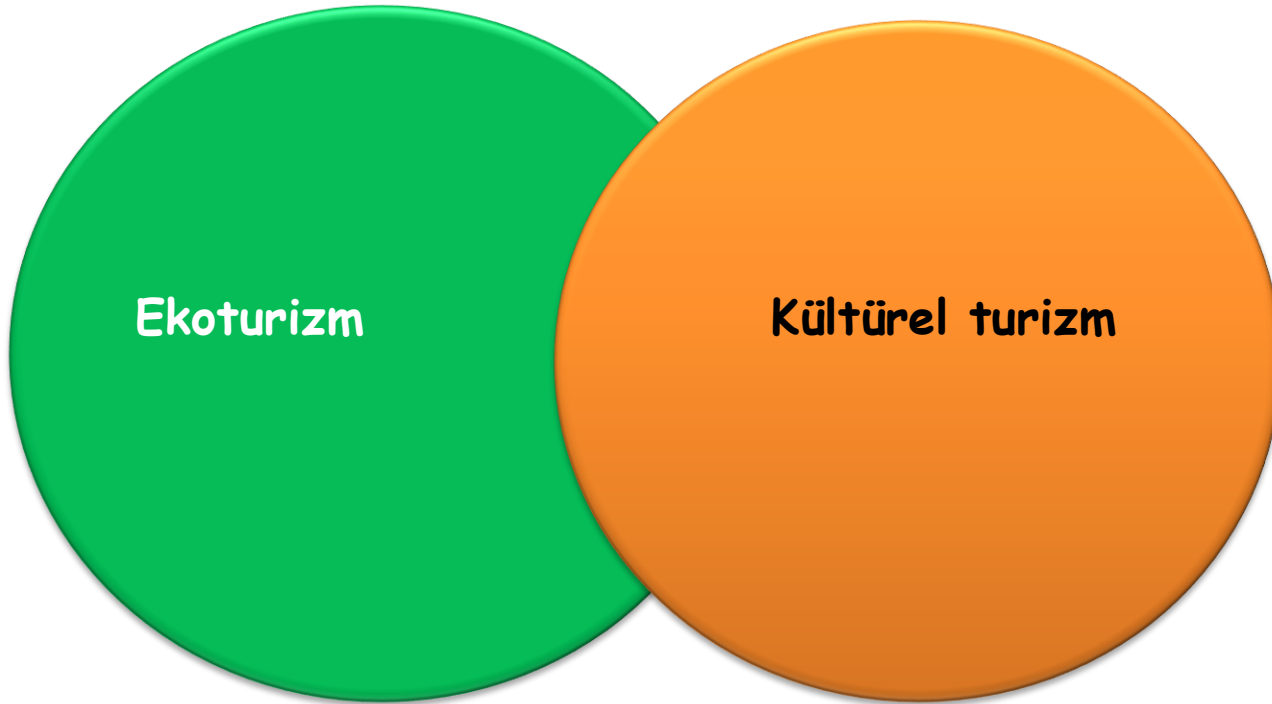
Turizmde İlişkiler

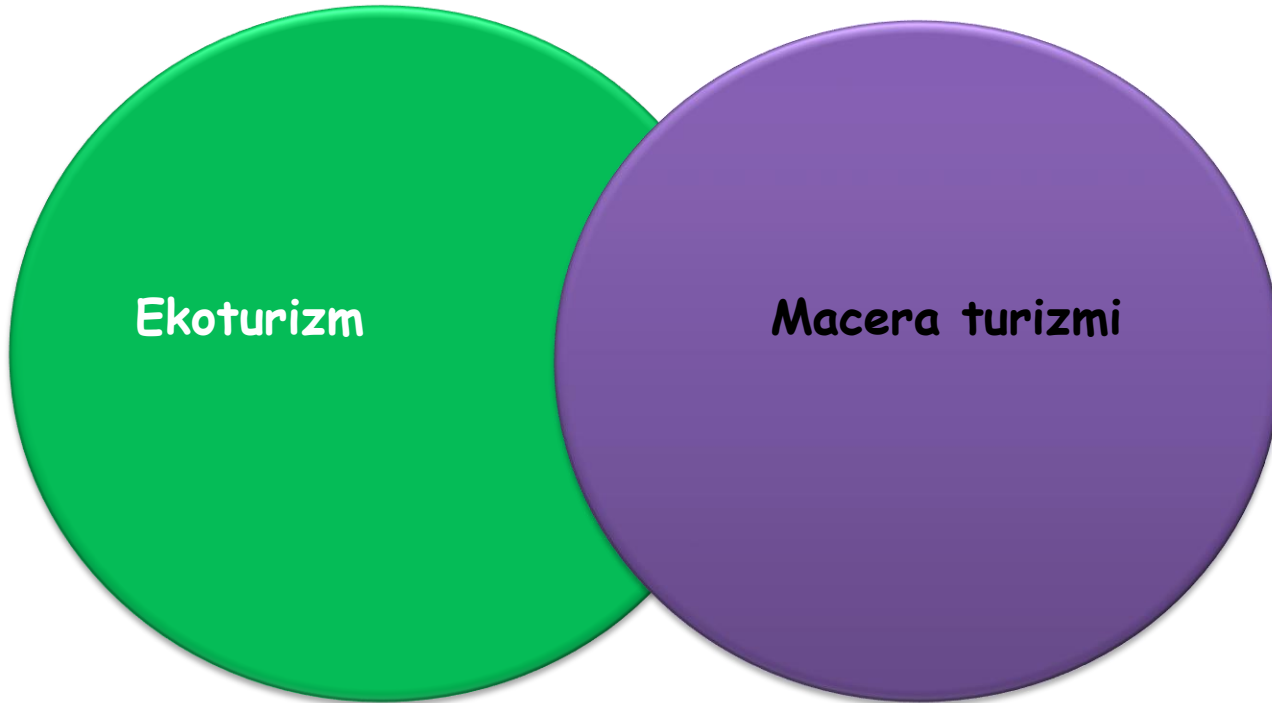
Ekoturizm ve doğa temelli turizm

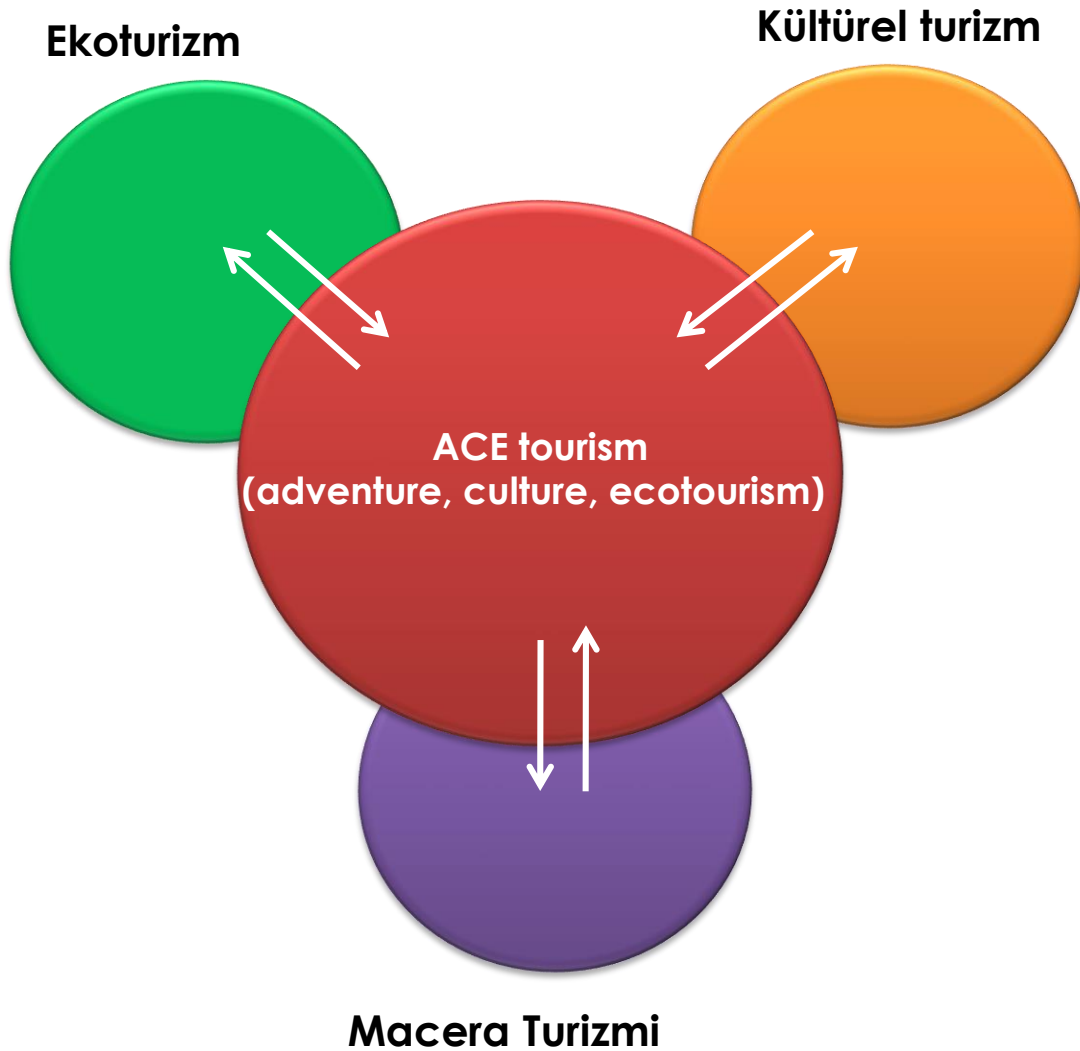
Ekoturizm ve kültürel turizm

Ekoturizm ve macera turizm

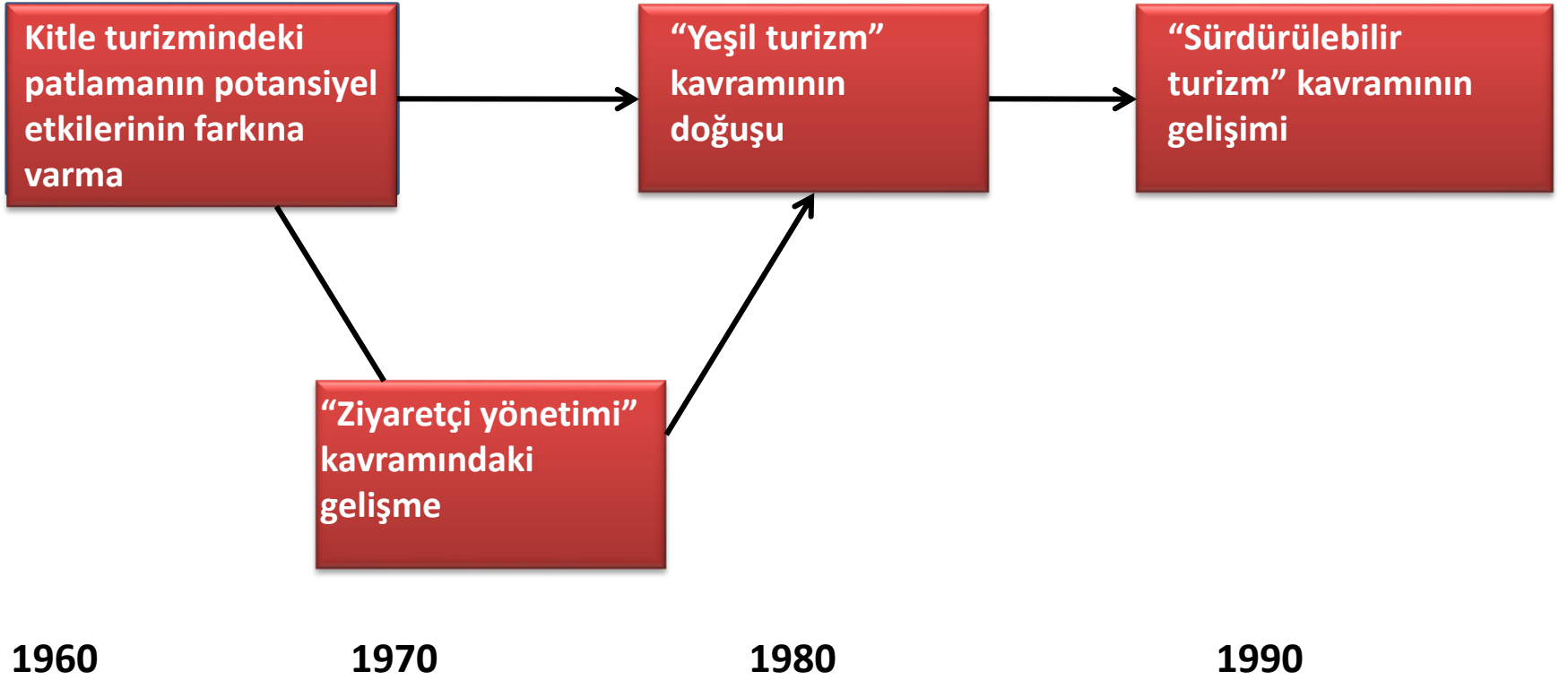

Ekoturizmin deęişen yüzü

EKOTURİZM

Ekoturizm kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi

Sürdürülebilir turizm kavramının kronolojik gelişimi

Ekoturizm kavramının kökeni

DÖNEM	KAYNAK	ETKİNLİK
1970'li yıllar	Kanada hükümeti	Hükümeti tarafından başlatılan <i>“ekoturlar”</i>
1978'den önce	Çeşitli kaynaklar	Literatürde Ekoturizm kavramına rastlandığı belirtilmektedir
1976	Budowski, 1976	<i>“Turizm ve koruma: karşıtlık, birlikte var olma ya da ortak yaşama”</i> isimli makale.
1980'li yıllar		Doğa temelli turizmin ortaya çıkışı
1983	Ceballos-Lascuarin, 1983	Tarihsel olarak ekoturizm teriminin Ceballos-Lascuarin tarafından ortaya çıkarıldığına inanıldığı tarih.

Ekoturizm kavramının kökeni

DÖNEM	KAYNAK	ETKİNLİK
1976-1982 yılları arası	Yayımlanan ekotur rehber ve broşürleri	Ekoturizm tanımlanmamakta ancak ekoturla ilgili bilgi verilmektedir.
1993	Ashton,1993	Ekoturizm teriminin literatürde ilk kez 1978 yılında Kenton Miller tarafından kullanıldığını belirtmiştir.
1996	Higgins,1996	Ekoturizm teriminin literatürde ilk kez 1978 yılında Kenton Miller tarafından kullanıldığını belirtmiştir.

Ekoturizm kavramının kökeni

- **Ekoturizm:** Kitle turizminin yok edici etkisine bir reaksiyon olarak ortaya çıkmıştır.
- **Ekoturizm:** Günümüzde turizm endüstrisinin hızla gelişen bir alt sektörüdür.
- Gelişmekte olan ülkeler ve ekoturizm.
- Latin Amerika, Afrika, Asya gibi bölgelerde ekoturizmin önemi.
- Ekoturizm sosyal açıdan sorumlu bir davranışı ve çevre bilincini geliştirmek için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Ekoturizm tanımları

KAYNAK	EKOTURİZM TANIMI
Ceballos-Lascuarin, 1987	<i>Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel değerlerin bulunduğu alanlar kadar nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanlara, araştırma, değerini anlama ve onun manzarasından, yaban bitkileri ve hayvanlarından zevk alma gibi spesifik amaçlarla yapılan seyahattir.</i>
The International Ecotourism Society, 1991	<i>Çevrenin korunması ve yerel halkın refahını artırmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan çevreye duyarlı seyahattir.</i>
Bultman, vd., 1993	<i>Toplumun kültürel yapısını en az değiştirecek ve yerel halka yeni ekonomik gelir kaynakları yaratarak korunan alanların finansmanını desteklemek için yapılan bir doğa turizmi çeşididir</i>

Ekoturizm tanımları

KAYNAK	EKOTURİZM TANIMI
Ceballos-Lascuarin, 1996	<i>Nispeten müdahale edilmemiş alanlarda doğal ve kültürel değerlerin keyfini yaşamak için yapılan, korumayı teşvik eden, yerel halkın sosyo-ekonomik yaşantısına katkıda bulunan, ziyaretçi etkisi düşük, çevreye karşı duyarlı bir turizm anlayışıdır.</i>
The International Ecotourism Society	<i>Doğayı koruyan, yerel halkın refahına katkıda bulunan ve bir sorumluluk duygusu içinde doğal alanlara yapılan bir seyahat türüdür .</i>
IUCN (Uluslararası Doğayı Koruma Birliği), 1996	<i>Yerel halkın aktif sosyo-ekonomik katılımı sonucunda onlara fayda sağlayan, düşük seviyede olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan ve korumayı geliştiren (geçmişte ve günümüzdeki kültürel zenginlikleri), doğanın değerini anlamak ve zevk almak için nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan çevre açısından duyarlı seyahat ve ziyarettir.</i>

Ekoturizmin farklı ilgi grupları
tarafından algılanış biçimi

Ekoturizmin farklı ilgi grupları tarafından algılanış biçimi

- 1990'lı yılların ortalarında dört farklı grup kendi ilgi alanlarına göre farklı amaçlar ekleyerek ekoturizmi yorumlamışlar ve kavramının gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Farklı gruptaki ekoturizm algısı

Ekoturizmle ilgili gruplar

Turizm
endüstrisi

Ekonomistler

Korumacı ve
kaynak yönetimi
uzmanları

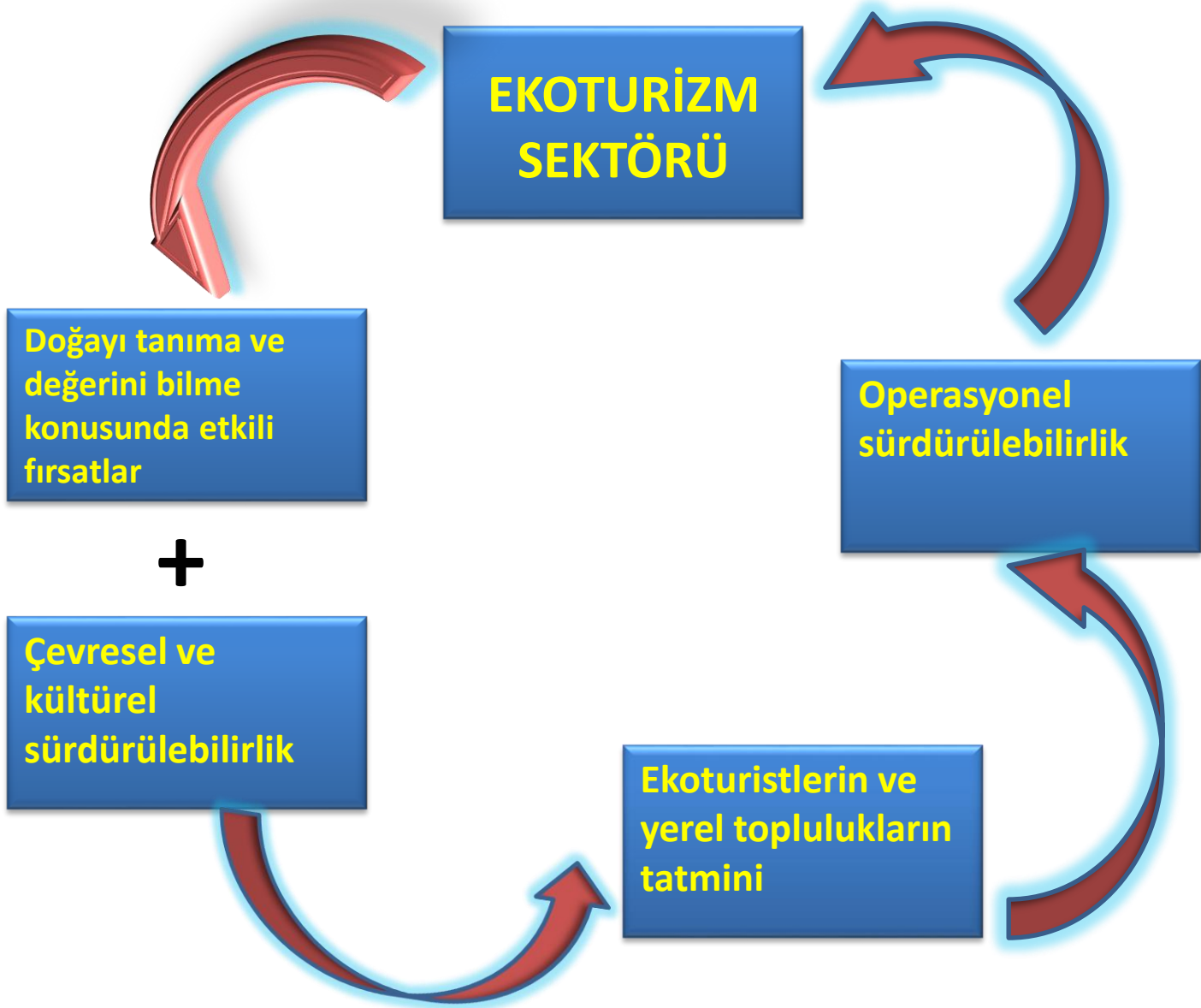
Çevreye
duyarlı kitleler

Farklı gruplardaki ekoturizm algısı

	GRUPLAR	EKOTURİZM ALGISI
1.	Turizm endüstrisi	<i>Ekoturizmi ziyaretçileri doğal ve kültürel alanlara çekmek için etkili bir pazarlama aracı olarak kullanmıştır.</i>
2.	Ekonomistler	<i>Ekoturizmi ekonomik faaliyetlerin yetersiz olduğu alanlarda istihdam aracı olara görmüşlerdir.</i>
3.	Korumacı ve kaynak yönetimi uzmanları	<i>Koruma programlarını geliştiren bir eğitim aracı ve programların finanse edilmesinde bir gelir aracı olarak görmüşlerdir.</i>
4.	4. Çevreye duyarlı kitleler	<i>Turizmdeki gelişmenin olumsuz etkileri üzerinde durmuş ve ekoturizmi turizm kaynaklarının sürdürülebilirliğini ve gelişmesini arttıracak bir gereklilik olarak görmüşlerdir.</i>

Ekoturizmin özellikleri

Ekoturizm Döngüsü

Ekoturizmin özellikleri ile ilgili temel konular

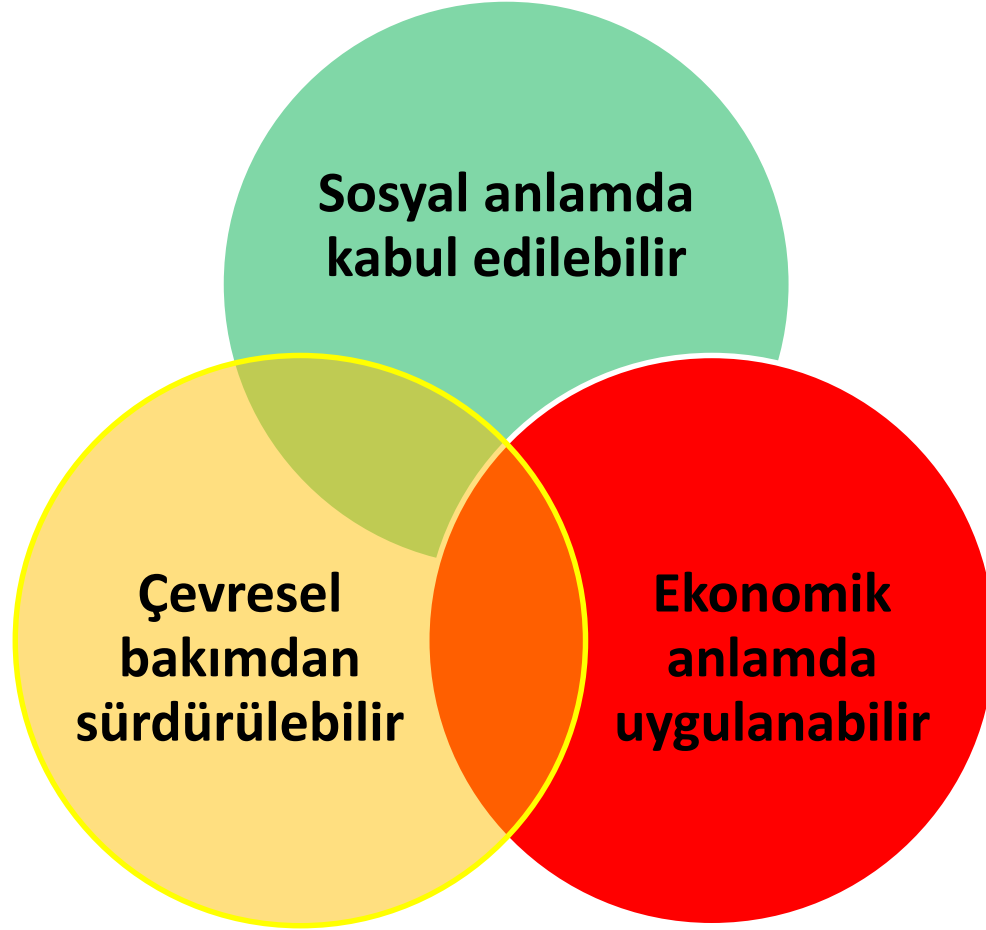
TEMEL KONULAR	AÇIKLAMA
Turist tipi	<i>Doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati seven, yerel kültürleri ve bölgeleri öğrenme ve değerini anlama isteğinde olan kişilerden oluşur.</i>
Destinasyon (Yer)	<i>Genellikle doğal, bazen koruma alanları ya da kültürel çekicilikleri kapsar.</i>
Etkinlikler	<i>Çevreye en düşük etki ile kaynakların kullanılması ve çevresel eğitimin desteklenmesine dayanır.</i>

Ekoturizmin özellikleri ile ilgili temel konular

TEMEL KONULAR	AÇIKLAMA
Olanaklar	<i>Çevre dostu teknolojilerin ve yerel kaynakların kullanımını gerektirir.</i>
Gelişme yaklaşımı	<i>Ekonomik gelişme ile koruma amaçlarının birleştirilmesine dayanır.</i>
Gelişme süreçleri	<i>a) Toplum ve çevre üzerinde en az seviyede olumsuz etkiler oluşturmalı ve tüm yerel halkı aktif olarak kapsamalıdır.</i> <i>b) Yerel topluluğa ekonomik olarak yarar sağlamalıdır.</i>

Kitle Turizmi-Ekoturizm Karşılaştırması

Ekoturizmin temel ilkeleri

Kitle Turizmi ve Ekoturizmin Karşılaştırılması

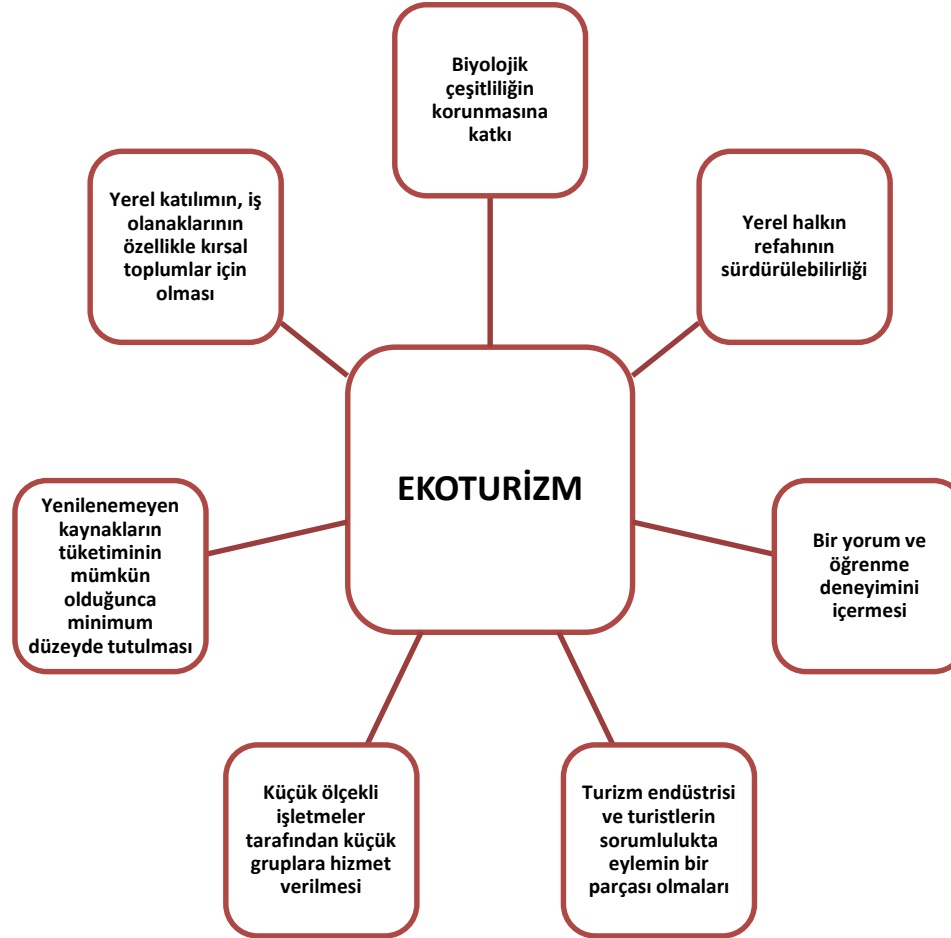
Karakteristik	Kitle Turizmi	Ekoturizm
Ölçek	<ul style="list-style-type: none">• Büyük ölçekli, yöreye uygun olmayan	<ul style="list-style-type: none">• Turistlerin destinasyona zarar vermeyecek seviyede, küçük ölçekli
Fiziksel çevreye etkiler	<ul style="list-style-type: none">• Yeni, gelişmiş, çekici olmayan binalar• Aşırı yapılaşmanın yol açtığı kirlilik	<ul style="list-style-type: none">• Küçük, yeni binalar• Altyapı üzerinde ilave az bir talep
Ev sahibi toplumla ilişkiler	<ul style="list-style-type: none">• Resmi ilişkiler• Turizm endüstrisine katılmayan yerel halkla sınırlı ilişkiler	<ul style="list-style-type: none">• Samimi ilişkiler• Yerel halkın tümü ile karşılıklı iletişim
Sosyo-kültürel etkiler	<ul style="list-style-type: none">• Yerel kültüre dışarıdan transfer• Bölge dışından işgücü göçü	<ul style="list-style-type: none">• Yerel kültüre çok az etki• İşgücünün tamamen yerel toplumdaki karşılanması
Ekonomik etkiler	<ul style="list-style-type: none">• Turizm gelirlerinin çoğu destinasyon dışındaki işletmelere gider• Turizm baskın bir ekonomik aktivitedir	<ul style="list-style-type: none">• Turizm gelirlerinin çoğu yerel ekonomide kalır• Turizmden elde edilen ek gelir geleneksel faaliyetleri tamamlar

Kitle Turizmi ve Ekoturizmin Karşılaştırılması

Karakteristik	Kitle Turizmi	Ekoturizm
Yörenin önemi	<ul style="list-style-type: none">• Havası ve suyu iyi olan herhangi bir yer olabilir• Özel bir yer olması önemli değildir	<ul style="list-style-type: none">• Özel bir alanda başka yerde bulunamayacak farklı deneyimler sunar
Turistlerin deneyim kalitesi	<ul style="list-style-type: none">• Kısa süreli rahatlama ve bronzlaşma	<ul style="list-style-type: none">•Gidilen yerlerde insanların nerede ve nasıl yaşadıklarının öğrenilmesi ile uzun dönemli bir deneyim elde etme
Turist davranışları	<ul style="list-style-type: none">• Yerel kültür ve geleneklere karşı hassas olmama•Yerel insanların yaşamında farklılık olmaması•Zevkine düşkün	<ul style="list-style-type: none">• Yerel kültür ve geleneklere hassas davranma• Yerel insanların yaşayışı ile ilgilenme•Sorumlu

Ekoturizmin bileşenleri

Ekoturizmin bileşenleri

Ekoturizmde paydařlar

Ekoturizmin ayırddedici bazı özellikleri

Eko Konaklama Tesisleri

Ekoturistlerin Demografik Yapıları ve Seyahat Özellikleri

Yaş

- *Turistler en çok 35-54 yaş grubunda olmakla birlikte, yine de yaş işin maddi boyutu gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir.*

Cinsiyet

- *Aktiviteye bağlı olarak belirgin farklılıklar ortaya çıkmakla birlikte, bu faaliyetlere katılan erkek ve kadınların oranı %50'dir.*

Eğitim

- *%82'si üniversite mezunudur. Yüksek eğitilmiş insanlar arasında ekoturizme katılma eğilimi yüksek olmakla birlikte, daha düşük eğitim seviyesine sahip olanlarda da bu eğilim mevcuttur.*

Aile yapısı

- *Deneyimli ekoturistler ve genel turistler arasında büyük farklılık yoktur.*

Ekoturistlerin Demografik Yapıları ve Seyahat Özellikleri

Grup kompozisyonu

- *Deneyimli ekoturistlerin %60 gibi büyük çoğunluğu çift olarak; %15'i aileleri ile ve %13'ü tek başlarına seyahat ettiklerini bildirmişlerdir.*

Seyahat süresi

- *Deneyimli ekoturistlerin %50 gibi büyük çoğunluğu 8-14 gün süreli gezileri tercih etmişlerdir.*

Harcama düzeyi

- *Deneyimli ekoturistler, genel bir turiste göre daha fazla harcama yaptıklarını, %26 gibi büyük çoğunluğu 1000-1500 ABD Doları harcamaya hazır olduklarını belirtmişlerdir.*

Kuzey Amerikalı turistler üzerinde yapılan araştırma sonuçları

Gezinin önemli unsurları: *Deneyimli ekoturistlerin bu konudaki öncelikli 3 cevabı;*

Doğal çevre

Yaban hayatını gözlemleme

Kır/Doğa yürüyüşüdür.

Bir sonraki geziye gitmeyi sağlayan motivasyonlar: *Deneyimli ekoturistlerin öncelikli iki motivasyonu:*

Manzara/doğadan hoşlanma

Yeni yerler görme ve tecrübe olmuştur.

Kuzey Amerikalı turistler üzerinde yapılan araştırma sonuçları

Yaş	<i>Turistler en çok 35-54 yaş grubunda olmakla birlikte, yine de yaş işin maddi boyutu gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir.</i>
Cinsiyet	<i>Aktiviteye bağlı olarak belirgin farklılıklar ortaya çıkmakla birlikte, bu faaliyetlere katılan erkek ve kadınların oranı %50'dir.</i>
Eğitim	<i>%82'si üniversite mezunudur. Yüksek eğitilmiş insanlar arasında ekoturizme katılma eğilimi yüksek olmakla birlikte, daha düşük eğitim seviyesine sahip olanlarda da bu eğilim mevcuttur.</i>
Aile yapısı	<i>Deneyimli ekoturistler ve genel turistler arasında büyük farklılık yoktur.</i>

Kuzey Amerikalı turistler üzerinde yapılan araştırma sonuçları

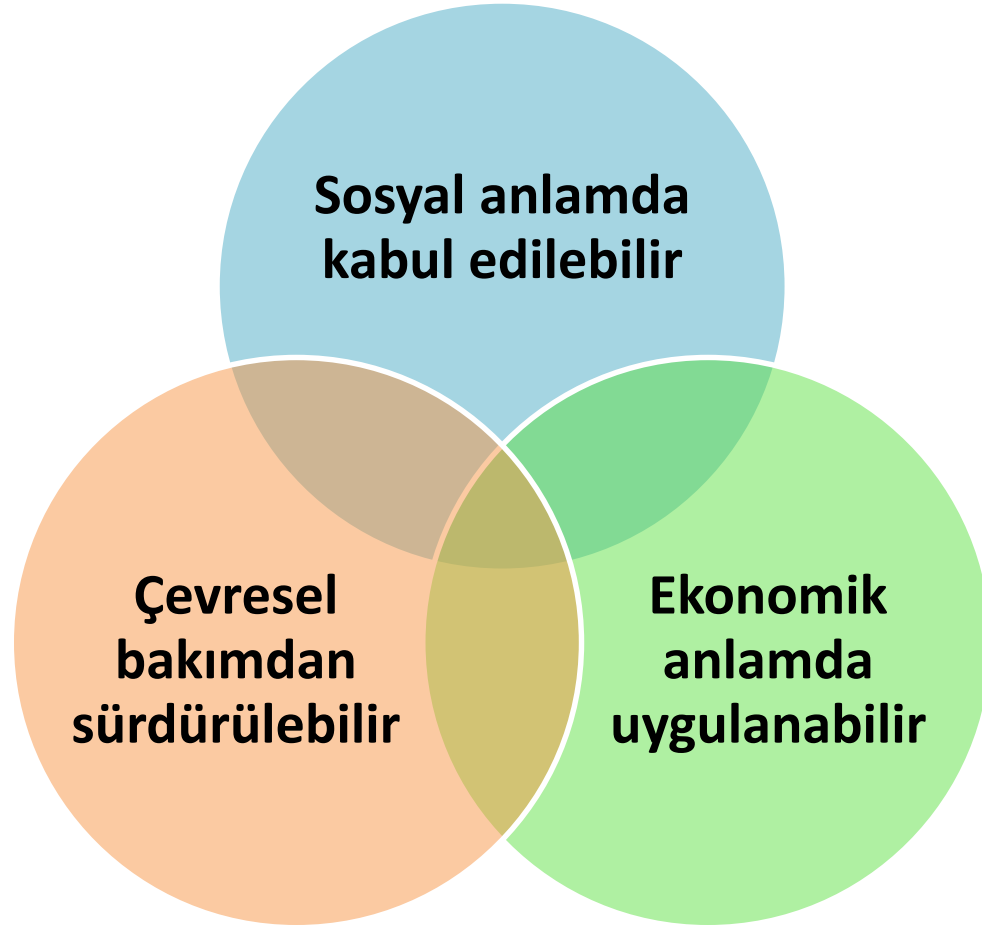
Grup kompozisyonu	<i>Deneyimli ekoturistlerin %60 gibi büyük çoğunluğu çift olarak; %15'i aileleri ile ve %13'ü tek başlarına seyahat ettiklerini bildirmişlerdir.</i>
Seyahat süresi	<i>Deneyimli ekoturistlerin %50 gibi büyük çoğunluğu 8-14 gün süreli gezileri tercih etmişlerdir.</i>
Harcama düzeyi	<i>Deneyimli ekoturistler, genel bir turiste göre daha fazla harcama yaptıklarını, %26 gibi büyük çoğunluğu 1000-1500 ABD Doları harcamaya hazır olduklarını belirtmişlerdir.</i>

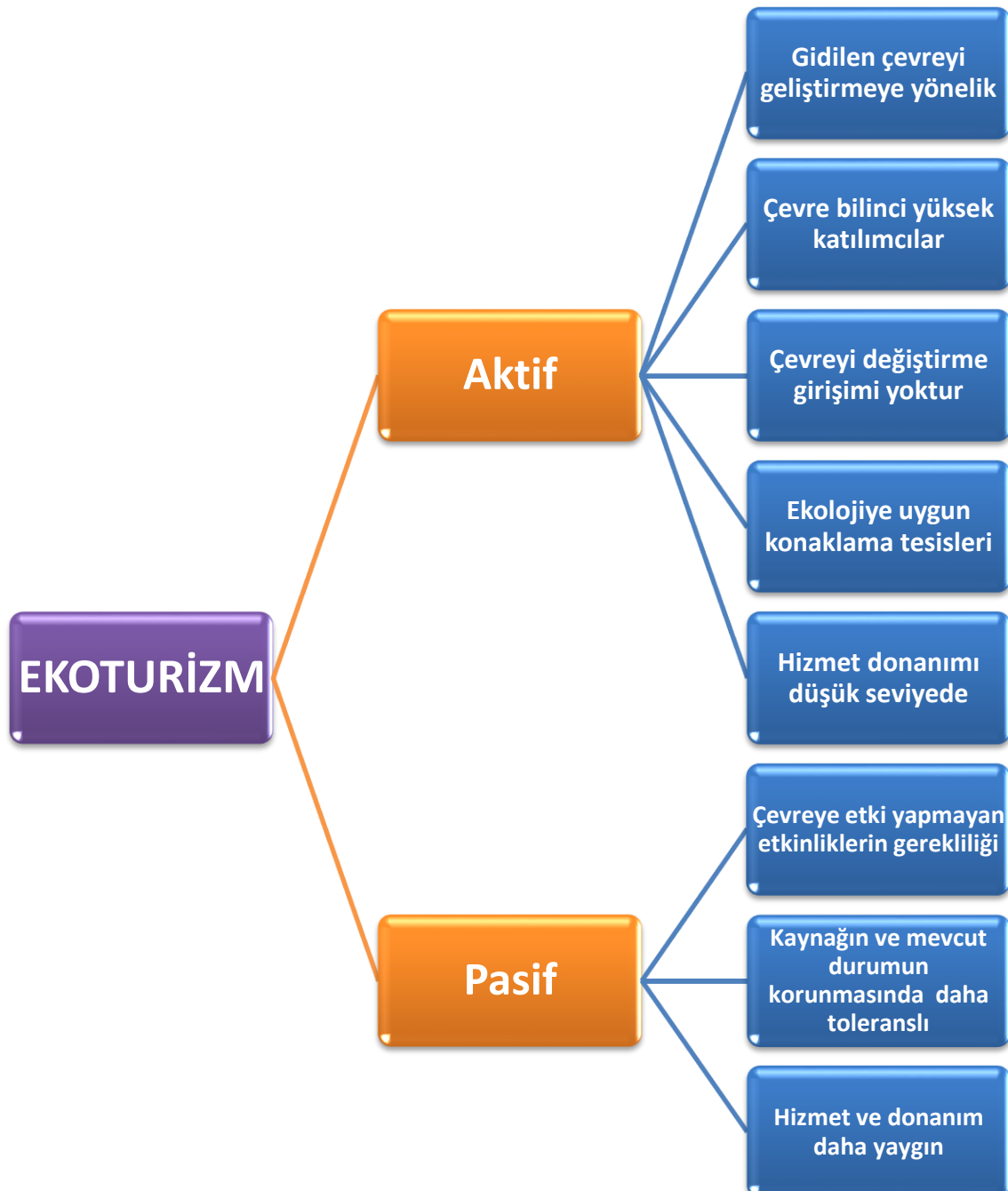
THE
INTERNATIONAL
ecotourism
SOCIETY

Ekoturizm aktivitelerinin türleri

Ekoturizmin temel ilkeleri

Orams'ın (1995) Ekoturizm Etkinlik Gruplaması

Ekoturizmde Etkinlik Sınıflandırması

EKOTURİZM

Kullanılan araçlara göre: bisiklet, balon, at, raft vb...

Yapılan etkinliğin özelliğine göre: akarsu, trekking, kampçılık vb..

Gidilen yerin doğası: dağ, yayla, mağara, orman vb...

Doğa Temelli Turizm

Macera

Mağaracılık
Mağara dalışı
Kanyon dalışı
İniş kayağı
Offroad
El kayağı
Hliopterli kayak
Buz yelkenciliği
Dağ bisikletçiliği
Dağcılık
Paraglading
İnci dalgıçlığı
Kaya tırmanışı
Deniz kayağı
Kar motorculuğu
Rafting
Yaban hayatı
uçuşu

Ekoturizm

Aboriginal turizm⁵
Kuş gözlemciliği
Doğa gözlemciliği
Doğa fotoğrafçılığı
Outdoor eğitimi
Outdoor araştırması
Balina izleme
• Açık denizde
• Gemide

3S

Yüzme **4**
Güneşlenme
Su kayağı **1**
Sörf **1**
Rüzgar sörfü **1**
Botçuluk
Yelkencilik

Tutsak

Akvaryumlar
Kuş kafesleri
Arboretumlar **3**
Botanik bahçeleri **3**
Hayvanat bahçeleri
Yaban yaşamı parkları **3**
Bahçe turları

Doğal maddeleri toplamaya dayalı

Balık tutma
• tutma ve bırakma
• derin deniz
• tatlı su
• buz balıkçılığı
• açık deniz
• zıpkınla avlama **1**
Avcılık
• büyük hayvan **1**
• küçük hayvan
Mantar toplama
Yabançileği toplama
Altın çıkarımı

Sağlık

Kaplıca
Çamur banyosu
Doğaya dönüş **3**

Lejand

- 1 Macera turizmi ile ilişkili
- 2 3S turizmi ile ilişkili
- 3 Ekoturizmle ilişkili
- 4 Sağlık turizmi ile ilişkili
- 5 Kültürel turizmle ilişkili

Doğa Temelli Turizm

Macera

Mağaracılık
Mağara dalışı
Kanyon dalışı
İniş kayağı
Offroad
El kayağı
Hliikopterli kayak
Buz yelkenciliği
Dağ bisikletçiliği
Dağcılık
Paraglading
İnci dalgıçlığı
Kaya tırmanışı
Deniz kayağı
Kar motorculuğu
Rafting
Yaban hayatı uçuşu

Ekoturizm

Aboriginal turizm
Kuş gözlemciliği
Doğa gözlemciliği
Doğa fotoğrafçılığı
Outdoor eğitimi
Outdoor araştırması
Balina izleme
• **Açık denizde**
• **Gemide**

3S

Yüzme
Güneşlenme
Su kayağı
Sörf
Rüzgar sörfü
Botçuluk
Yelkencilik

Tutsak

Akvaryumlar
Kuş kafesleri
Arboretumlar
Botanik bahçeleri
Hayvanat bahçeleri
Yaban yaşamı parkları
Bahçe turları

Doğal maddeleri toplamaya dayalı

Balık tutma
• tutma ve bırakma
• derin deniz
• tatlı su
• buz balıkçılığı
• açık deniz
• zıpkınla avlama
Avcılık
Mantar toplama
Yabançileği toplama
Altın çıkarımı

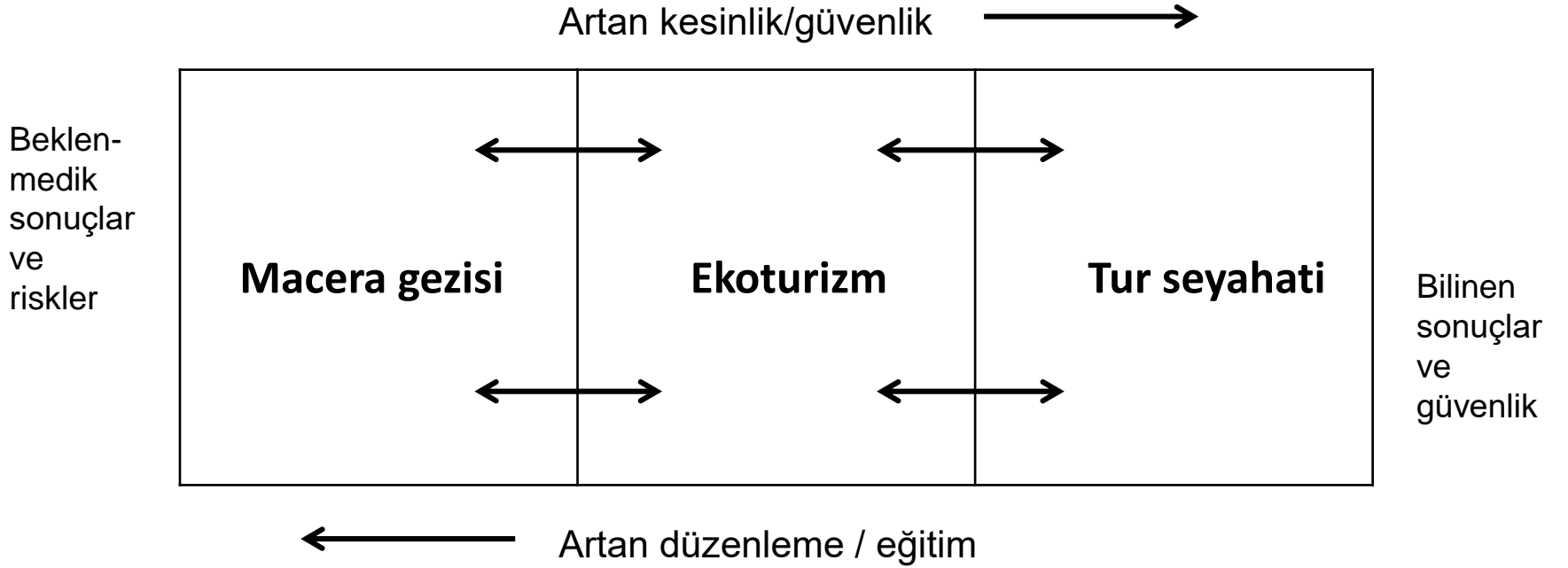
Sağlık

Kaplıca
Çamur banyosu
Doğaya dönüş

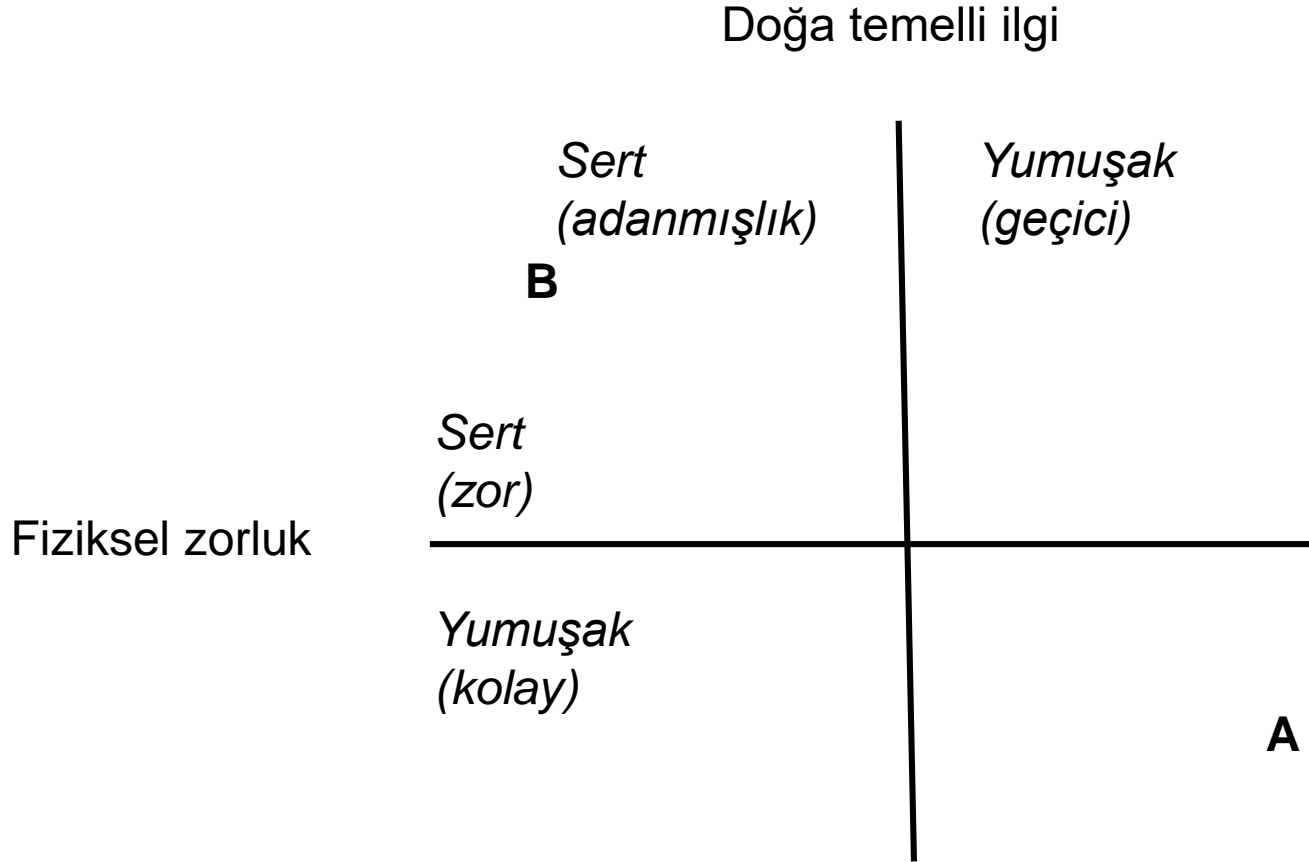
Kanoculuk
Kros kayağı **4**
Safari
Deve trekking
Trekking **5**
Hiking **4**
Balina gözleme

Turizm etkinlik spekturumu

Kaynak: Fennel, 1999: 53.

Ekoturizmin sert ve yumuşak boyutları

Ekotur paketlerindeki risk düzeyi

Kaynak: Fennel, 1999:53.

Risk

Yüksek

↑

↓

Düşük

		<ul style="list-style-type: none">▪ Güney kutbu kayaklı tur▪ Köpekbalığı kızdırma▪ Deniz kanosu
	<ul style="list-style-type: none">▪ Salmon Nehri▪ Rafting▪ Himalaya'da trekking▪ Meksika'da volkana tırmanma	
<ul style="list-style-type: none">▪ Grand Kanyon'da botla gezi▪ Grand Kanyon'un tabanında katırla gezi		

Yumuşak macera Macera Yüksek macera

Ekoturizm aktivitelerinin türleri

- Yayla turizmi
- Kuş gözlemciliği (Ornitoturizm)
- Foto safari
- Yaban yaşamı gözlemciliği
- Sportif olta balıkçılığı
- Bisikletçilik
- Balon turizmi
- Sualtı dalışı
- Tarım ve çiftlik turizmi
- Botanik turizmi
- Kamp karavan turizmi
- Mağara turizmi
- Trekking
- Dağcılık
- Akarsu turizmi
- Yamaç paraşütü
- Atlı doğa yürüyüşü